

แนวทางการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กในระดับจังหวัด

1. ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กใน 20 จังหวัดนำร่อง

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้อนุมัติให้สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กใน 20 จังหวัดนำร่อง และได้กำหนดให้โครงการดังกล่าวเป็นภารกิจประกอบคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามตัวชี้วัดที่ 6 “ระดับความสำเร็จในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติราชการ” สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ ฯ นับตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2549 – เดือนกันยายน 2550 สรุปได้ดังนี้

1. ทีมงานไปศึกษาข้อมูล และรวบรวมรูปแบบ แนวทางการดำเนินงานในจังหวัดนำร่องทุกจังหวัด ช่วยเสนอแนะแนวทาง และร่วมดำเนินการในการวางแผนงานโครงการในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กในจังหวัด ทั้งนี้ทีมงานได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมหารือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงาน ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และในบางจังหวัด ก็ได้มีโอกาสเข้าพบ และประชุมร่วมกับผู้บริหาร ได้แก่ รองผู้ว่าราชการจังหวัด , นายอำเภอ , นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งคณะผู้บริหาร อ.บ.ต. เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน และการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น

2. การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กแก่บุคลากรในจังหวัดนำร่องทั้ง 20 จังหวัด ระหว่างวันที่ 27 – 29 กุมภาพันธ์ 2550 ที่ภูเขางาม รีสอร์ท จังหวัดนครนายก ผู้เข้าสัมมนาประกอบด้วยส่วนราชการ และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น รวม 65 คน การสัมมนาในครั้งนี้เป็นการจัดให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์สร้างระบบคุ้มครองเด็กในจังหวัดของตนเองร่วมกับจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งผลจากการจัดสัมมนาครั้งนี้ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความรู้ ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานระหว่างกัน ได้รับทราบกรอบแนวคิดในการดำเนินงานตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งแนวทางการจัดทำแผนกิจกรรม และโครงการด้านเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้มีการเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็ก การขับเคลื่อน และขยายผลระบบคุ้มครองเด็ก ไปยังจังหวัดอื่น ๆ ด้วย

3. ในการดำเนินงานตามโครงการนี้ สำนักงานปลัดกระทรวง ฯ ได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้แก่จังหวัดนำร่อง เป็นค่าเบี้ยประชุมคณะกรรมการ และการจัดอบรมสัมมนากับผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่เพิ่ม

มากขึ้น โดยมีเป้าหมายให้จังหวัดมีการจัดตั้งคณะกรรมการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เพิ่มอีก 1 คณะ

4. จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กใน 20 จังหวัดนำร่อง โดยผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องใน 20 จังหวัด จำนวน 60 คน กำหนดการสัมมนาระหว่างวันที่ 20 – 22 สิงหาคม 2550 ณ โรงแรมปรี๊นท์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน และ แล้รวบรวมแนวทาง วิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็ก เพื่อนำมาจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ไปยังจังหวัดต่างๆ สำหรับเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็กอย่างมีระบบ ต่อไป

2. สรุปข้อเสนอแนวทางในภาพรวมของการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กใน 20 จังหวัด

จากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กใน 20 จังหวัดนำร่อง มาเป็นระยะ ๆ แล้วนั้น พบว่า แนวทางการดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็กในระดับจังหวัดที่เป็นรูปธรรม สามารถใช้ในการขับเคลื่อน กลไกต่าง ๆ ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ไปยังจังหวัดต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีรูปแบบและแนวทางต่างๆ ในภาพรวม สรุป ได้ดังนี้

- การจัดทำแผนแม่บทการคุ้มครองเด็กในระดับจังหวัด ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ *ควรมุ่งดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็กให้เข้าไปสู่ยุทธศาสตร์ของจังหวัด*
- จังหวัดต้องมีการปรับปรุง โครงสร้าง กลไกการดำเนินงานตามภารกิจด้านการคุ้มครองเด็กอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือสถานการณ์ด้านเด็กในจังหวัด เช่น บทบาทภารกิจของคณะกรรมการ หรือ คณะทำงานชุดต่างๆ เพื่อช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงาน และการที่จะขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ *ควรปรับโครงสร้างการทำงานให้ขยายไปถึงระดับอำเภอและตำบล*
- สร้างความตระหนักให้พื้นที่เห็นความสำคัญ และสนับสนุนส่งเสริมให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก ตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด จัดหาแหล่งงบประมาณ และบูรณาการทรัพยากรจากท้องถิ่น *ส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกแห่งมีแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน* และผลักดันให้เกิดการกำหนดตัวชี้วัดด้านเด็ก
- บูรณาการแผนงาน โครงการด้านเด็กในทุกมิติ ทั้งในพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย และประเด็นเนื้อหา เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน มีแผนงาน โครงการ ข้อมูลที่ชัดเจน มีระบบฐานข้อมูล ที่เป็นปัจจุบัน และสามารถเชื่อมโยงกัน

- ให้ความสำคัญกับการป้องกันเหตุ การเน้นระบบเฝ้าระวังปัญหาในระดับพื้นที่ มีศูนย์รับแจ้งเหตุ ศูนย์ประสานงาน เครือข่ายรับแจ้งเหตุ
- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เข้าถึงทุกระดับ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- สนับสนุนภาคเอกชนเข้ามาร่วมงานด้านคุ้มครองเด็ก
- การบูรณาการงานด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องในจังหวัด เช่น ศูนย์OSCC , งานด้านการค้ามนุษย์ , การส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา, การจัดทีมสำรวจตรวจตราสถานบริการต่างๆที่เป็นภัยต่อเด็ก, สถานรองรับเด็กประเภทต่างๆ
- ส่งเสริมการทำงานในรูปแบบสหวิชาชีพทั้งในระดับอำเภอและระดับตำบล การสร้างทีมงานที่เข้มแข็ง มีทิศทางการทำงานไปในทางเดียวกัน
- พัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอและทุกระดับ เพื่อรองรับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สรุปผลการดำเนินงาน : แบบอย่างที่ดีของจังหวัดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบคุ้มครองเด็ก

ในการนำเสนอแนวทาง หรือแบบอย่างที่ดี ในการดำเนินงานพัฒนาระบบคุ้มครองเด็ก ของจังหวัดน่านนั้น พบว่าหลาย ๆ จังหวัดจะมีรูปแบบคล้ายๆ กันในการดำเนินงาน บางจังหวัดก็อาจมีแนวทางที่เป็นแบบอย่างที่ดีในหลายด้านและบางจังหวัดก็จะเด่นเฉพาะด้าน ขึ้นอยู่กับนโยบาย ความพร้อม และการเน้นลำดับความสำคัญของจังหวัด ซึ่งการยกตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติของจังหวัดในคู่มือนี้ จะมุ่งเน้นจุดเด่น ๆ ที่ถือว่าได้รับการยอมรับและเห็นพ้องกันจากผลการสัมมนาติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กใน 20 จังหวัดน่านอง หลายจังหวัดอาจดำเนินการคล้ายๆ กันในรูปแบบดังกล่าว แต่การยกตัวอย่างจะคัดเลือกเฉพาะบางจังหวัดที่เป็นตัวแทนนำเสนอ ซึ่ง มีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ ร่วมรับฟัง และเสนอความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ในเวทีดังกล่าวด้วย การนำเสนอจะยกประเด็นเป็นลำดับ ๆ ดังนี้

3.1 การบูรณาการและการจัดทำแผนงาน /ยุทธศาสตร์ด้านการคุ้มครองเด็กในจังหวัด

จังหวัดสกลนคร เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการจัดทำแผนงาน และยุทธศาสตร์คุ้มครองเด็ก โดยมีประเด็นหลักที่เป็นหลักปฏิบัติที่ดีคือ

- ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความสำคัญปัญหาเด็กเยาวชนในจังหวัด ได้มีการผลักดันให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เกิดความร่วมมือกัน ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ด้านการคุ้มครองเด็ก ตั้งแต่กฎหมายบังคับใช้ใหม่ ๆ เนื่องจากในระยะแรก การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองเด็กยังมีปัญหาใน

หลาย ๆ ด้าน และยังขาดแผนงาน ข้อมูล ที่จะดำเนินการ จังหวัดจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการวางแผนงานด้านการคุ้มครองเด็ก ในการดำเนินงาน คณะกรรมการ ฯ ได้มีการศึกษา ปัญหาด้านเด็กในจังหวัดก่อน และนำข้อมูลต่างๆ มาพิจารณาเพื่อจัดทำแผน ยุทธศาสตร์ของจังหวัด โดยมีประเด็นที่ครอบคลุมกลุ่มเด็กที่เป็นปัญหาโดยแยกกลุ่มเด็กที่เป็นปัญหาเป็นกลุ่มๆ

- การผลักดันให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ เมื่อมีการจัดทำแผนของจังหวัดแล้ว คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ก็ได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของคณะกรรมการชุดเดิม โดยแต่งตั้ง คณะกรรมการชุดใหม่ เพื่อความเหมาะสมในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติตามแผน และส่งเสริม ให้คณะกรรมการต่างๆ มีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นประธาน ฯ ในการดำเนินงานและร่วม ขับเคลื่อนภารกิจอย่างเหมาะสม เช่น คณะกรรมการฝ่ายบำบัดฟื้นฟู มีนายแพทย์สาธารณสุข จังหวัด เป็นประธาน ฯ เป็นต้น

- การสร้างเครือข่ายให้เห็นความสำคัญในการกำหนดแผน ยุทธศาสตร์ ร่วมกัน มีการ ร่วมวิพากษ์แผน ก่อนนำเสนอผ่านการเห็นชอบของกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด และเมื่อกรรมการ เห็นชอบ ได้มีการแจ้งแผนไปยังเครือข่าย และให้แต่ละส่วน ทำแผนปฏิบัติการส่งมาเป็นภาพรวมของ จังหวัด โดยใช้งบประมาณในส่วนของหน่วยงานของตนเอง หากต้องใช้งบประมาณพิเศษที่หน่วย ราชการไม่มี คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ฯ ก็จะขอสนับสนุนเป็นแต่ละกรณีไป เช่น การตั้งขอ งบประมาณ ปี 2551 จาก องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการคุ้มครองเด็กใน ระดับ 5 ปีของจังหวัดสกลนคร

- การบูรณาการแผนงานด้านเด็กและเยาวชนในจังหวัด เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ในทางปฏิบัติ สามารถเชื่อมโยงข้อมูล เชื่อมโยงทรัพยากร ในภาพรวม เช่น กำหนดให้แผนด้านการ คุ้มครองเด็กสอดคล้องกับ “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” หรือ “ วาระเด็กแห่งชาติ” เป็นต้น

สรุปจุดเด่น การตั้งคณะกรรมการในการทำงานครอบคลุม ตามภารกิจ การดึงบุคคลที่มีความ สนใจและมีพลัง เช่น นายแพทย์ที่สนใจงาน เข้ามาร่วมเป็นอนุกรรมการ มีการบูรณาการดี เช่น การ ผลักดันองค์กรที่ทำงานด้านเด็กในจังหวัดที่มีอยู่แล้วให้มามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยยึดถือว่าเป็น งานในภาพรวมของจังหวัด การดำเนินงานด้านเด็กเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ ที่ กำหนดไว้ในแผนงาน มีความครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย มีการกำหนดตัวชี้วัด นอกจากนั้น ก่อนการทำ แผนได้มีการศึกษาปัญหาก่อน เห็นว่ามีความตั้งใจจริงที่จะดำเนินการ และใช้พื้นฐานของกฎหมายเป็น ตัวตั้งในการทำแผน

จังหวัดลำพูน ประเด็นที่เป็นแบบอย่างที่ดี คือ

- จังหวัดให้ความสำคัญกับการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชนและกำหนดให้ งานด้านเด็กเป็นวาระสำคัญของจังหวัด เป็นการบูรณาการการทำงานของคณะกรรมการคุ้มครองเด็ก

จังหวัด ร่วมกับคณะกรรมการกำหนดวาระสำคัญของจังหวัด (คณะทำงานที่มงานกำหนด agenda) มีการประชุมทุกเดือน และรายงานผลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ทำให้ปัญหาเด็กและเยาวชนได้รับการดูแลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่อง ทุกฝ่ายมาร่วมกันในการกำหนดแผน ยุทธศาสตร์

- กำหนดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นเจ้าภาพดำเนินงานตามเป้าหมายเด็กแต่ละกลุ่ม รวมไปถึงระดับอำเภอด้วย

สรุปจุดเด่น การกำหนดให้วาระเด็กให้เป็นวาระสำคัญของจังหวัด ทำให้งานด้านคุ้มครองเด็กเกิด การเคลื่อนตัวได้ดีสามารถเป็นแนวทางไปยังจังหวัดอื่นๆได้ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ครอบคลุม จัดให้มี เจ้าภาพแต่ละส่วนได้รับผิดชอบภารกิจต่างๆแต่ละกลุ่ม มีการกำหนดกลยุทธ์การขจัดร้าย - ขยายดี เน้นการทำงานเชิงป้องกัน เน้นครอบครัว เช่น กิจกรรมส่งเสริมครอบครัว เสริมความเข้าใจใน ครอบครัว เป็นผลงานระดับอำเภอ (คณะกรรมการคุ้มครองเด็กอำเภอ) คือโครงการค่ายครอบครัว สัมพันธ์ นำครอบครัวมีปัญหามาร่วมกิจกรรมกับครอบครัวที่ไม่มีปัญหา เกิดการเรียนรู้ แก้ไขปัญหา ร่วมกัน

3.2 การขับเคลื่อนกลไกการคุ้มครองเด็กไปสู่ระดับอำเภอและตำบล

การขยายบทบาทของกลไกการคุ้มครองเด็กไปสู่ระดับอำเภอและตำบล เป็นความเห็น พ้องต้องกันของจังหวัดนำร่องว่ามีความจำเป็น เนื่องจาก อำนาจหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องตามมาตรา 24 มีอยู่ในระดับพื้นที่ ดังนั้น จึงต้องขับเคลื่อนกลไกเหล่านี้ให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ในการขยายบทบาทในส่วนของอำเภอและตำบล นั้น คณะกรรมการคุ้มครองเด็กดับจังหวัด ควรจะมีการกำหนดโครงสร้างอย่างเป็นทางการ ขณะนี้มีหลายจังหวัดได้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอ ครอบคลุมทุกอำเภอ แต่อาจยังไม่เคลื่อนตัวมากนัก บางจังหวัดมีคณะกรรมการระดับอำเภอ - ตำบล ที่ เข้มแข็ง นำร่อง 1 - 2 แห่ง สำหรับจังหวัดที่เป็นต้นแบบที่ดี คือ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นแบบอย่าง ของการขยายบทบาทได้ครอบคลุมมากที่สุด และเป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติได้จริง จึงนำเสนอเป็น ตัวอย่าง โดยสรุปแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

จังหวัดมหาสารคาม นโยบายของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด เน้นการ ขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการคุ้มครองเด็กสู่ระดับอำเภอ และได้ดำเนินงานที่เห็นเป็นรูปธรรมได้ ดังนี้

- การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอทุกอำเภอ รวม 13 อำเภอ ตั้งแต่ปี 2549 มีการจัดประชุมร่วมกัน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเด็กทั้งในระดับอำเภอ ตำบล โครงสร้างของ คณะกรรมการระดับอำเภอ โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน พัฒนาการอำเภอเป็นเลขานุการ สำหรับ องค์ประกอบของคณะกรรมการระดับอำเภอในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

- นายอำเภอ
- ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ผู้แทนจากสภาเด็ก
- ผอ.โรงพยาบาล
- ผอ.สถานศึกษา
- ผู้กำกับฯ
- ผู้ทรงคุณวุฒิ
- นักกฎหมาย
- ผู้แทนภาคเอกชน

ฯลฯ

- ในขั้นต้น สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการ ฯ จะเป็นผู้กระตุ้น ผลักดัน สร้างความรู้ ความเข้าใจ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พื้นที่เห็นความสำคัญในการดำเนินงานตามภารกิจที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะภารกิจตามมาตรา 24 ปัจจุบันระดับอำเภอมีความเข้มแข็งขึ้น จะมีการจัดวาระการประชุมเอง เน้นบทบาท การเฝ้าระวังปัญหา การขยายผลให้มีทีมสหวิชาชีพระดับอำเภอและตำบล มีการรับแจ้งเหตุในทุกตำบล

- ระบบคุ้มครองเด็กอำเภอของจังหวัดมหาสารคาม เกิดจากความต้องการ และการเห็นความสำคัญของคนในระดับพื้นที่ เมื่อเห็นพื้นที่หนึ่งดำเนินการได้ ก็ต้องการให้พื้นที่ของตนเองเกิดขึ้นด้วย มีผู้แทนจากสภาเด็กเข้าร่วมเป็นอนุกรรมการ เน้นให้สภาเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานในด้านต่างๆ กิจกรรมเน้นส่งเสริมสถาบันครอบครัวในเชิงสร้างสรรค์ มีการจัดกิจกรรมถนนเด็กเดิน การแก้ปัญหาของตำบลโดยใช้ครอบครัวมาร่วมทำงาน ดูแลกันเอง เช่นเด็กเกิดปัญหาตีกัน ก็จะให้คนในครอบครัวเข้าไปแก้ไข ส่งเสริมให้ "เด็กนำผู้ใหญ่หนุน"

- มีเครือข่ายในระดับตำบล คือ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดรัง อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม ที่มารับการดำเนินงาน อย่างชัดเจน สามารถจัดทำระบบการดำเนินงานด้านเด็กในพื้นที่อย่างครอบคลุม เข้มแข็ง มีการจัดทำแผน ข้อมูล และการจัดกิจกรรม สำหรับเด็กที่ดีมากแห่งหนึ่ง มีหลายจังหวัดได้เข้าไปศึกษาดูงาน เป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแล ปกป้อง คุ้มครองเด็ก ในพื้นที่ของตน และสามารถชี้แนะ แนวทางสำหรับไปปรับใช้ และขยายผล ไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้

สรุป/จุดเด่น หลักการแนวคิดของจังหวัด เรื่อง “ผู้ใหญ่ใจดี” ของจังหวัด สามารถนำเด็กเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนงานด้านเด็กในพื้นที่ของตน เชื่อมโยงลักษณะการทำงานที่ดี และลงไปถึงระดับรากหญ้า นำเด็กเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยภาครัฐทำงานในลักษณะคู่หู มีการครอบคลุมเครือข่าย และการเน้นความสำคัญให้ผู้ใหญ่ดูแลเด็ก

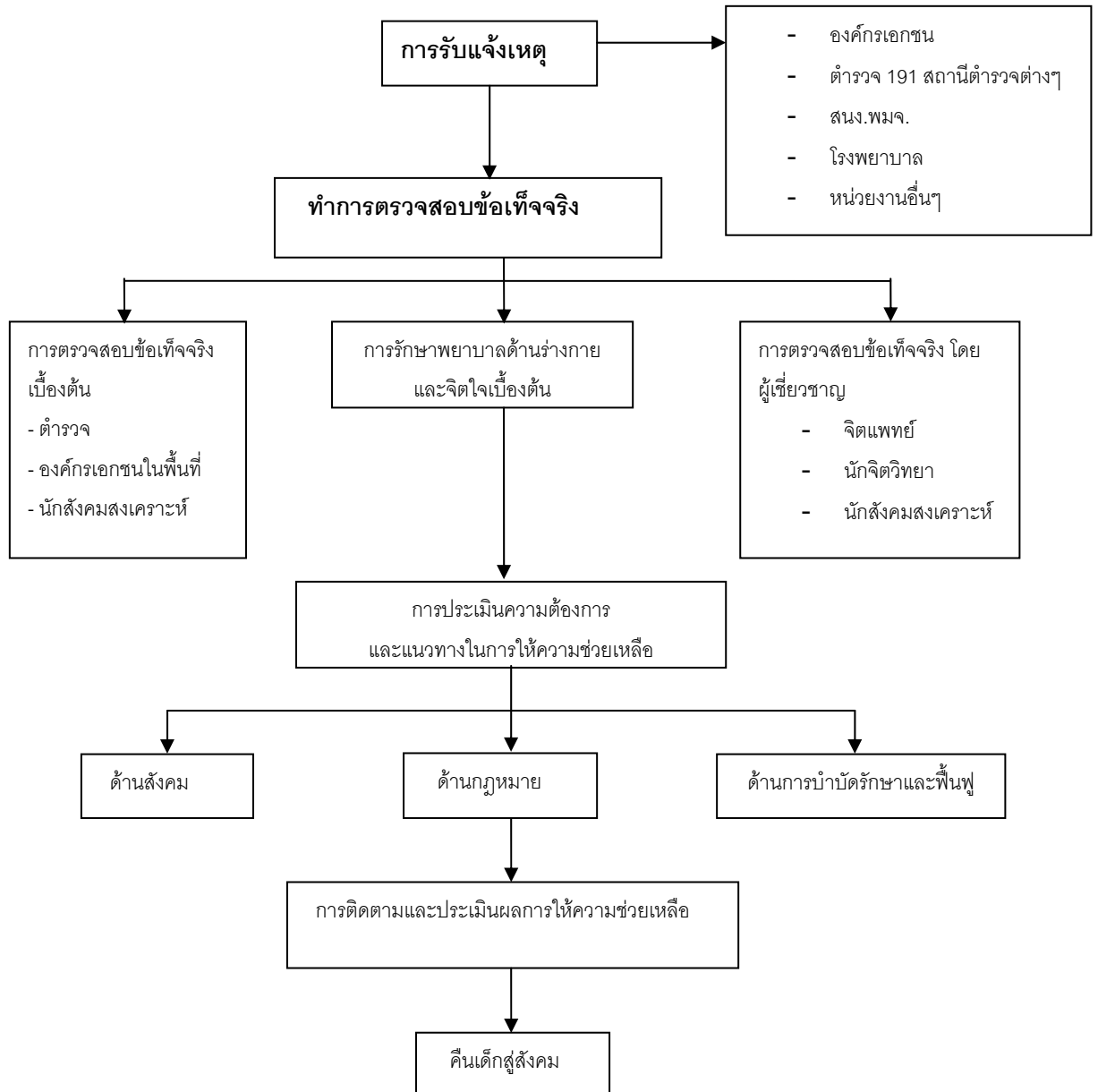
3.3 การพัฒนาทีมสหวิชาชีพ การรับแจ้งเหตุ,การประสานส่งต่อ

จังหวัดเชียงใหม่ มีการพัฒนาทีมสหวิชาชีพที่ดี และต่อเนื่อง มีระบบการทำงาน ด้านทีมสหวิชาชีพ ก่อนการบังคับใช้ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มีศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี (ศป.พด.ส.) ที่ทำหน้าที่หลักในการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานด้านการคุ้มครองเด็กเป็นไปอย่างมีระบบ มีแนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก และมีเครือข่ายการทำงานหลายระดับ สำหรับการทำงานสหวิชาชีพ มีความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยมีการทำงานในหลายรูปแบบ ได้แก่

- การจัดประชุม Case Conference เพื่อประเมินสภาวะเด็กและการเลี้ยงดูเด็กของสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน
- การช่วยเหลือด้านกฎหมาย
- การตั้งชุดปฏิบัติการของทีมช่วยเหลือเด็กและสตรี
- การจัดทำคู่มือประชุมกลุ่มทางสังคมร่วมกับองค์กรภาคเอกชน (มูลนิธิริษัทไทย)

คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการจัดตั้งทีมสหวิชาชีพ เพื่อดำเนินงานตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 โดยมีกระบวนการทำงานดังแผนภาพ คือ

กระบวนการทำงานของทีมสหวิชาชีพจังหวัดเชียงใหม่



การรับแจ้งเหตุ เป็นกระบวนการทำงานที่สำคัญ หากการรับแจ้งเหตุไม่ดี จะมีผลต่อข้อเท็จจริงและการประเมินที่ผิดพลาดได้ ทุกกระบวนการช่วยเหลือต้องเชื่อมโยงกัน

จังหวัดเชียงใหม่ มีการจัดระบบการแจ้งเหตุ การประสานส่งต่อ อย่างเป็นระบบ มีศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี รับแจ้งเหตุในวันและเวลาราชการ และมีบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ (บ้านพิงใจ) รับแจ้งเหตุตลอด 24 ชั่วโมง และมีทีมสหวิชาชีพที่รับแจ้งเหตุด้วย จังหวัดเชียงใหม่ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดระบบรับแจ้งเหตุว่า

- การแจ้งเหตุต้องมีความชัดเจน และต้องรีบดำเนินการโดยไม่ชักช้า ถ้ารอแจ้งโดยต้องให้เหตุเกิดชั้ดก่อน บางครั้งอาจสายเกินไปที่จะช่วยเหลือได้ทันท่วงที
- การแจ้งเหตุ ควรมีเบอร์โทรศัพท์ มีสถานที่ระบุชัด ในการรับแจ้ง ส่งต่อ ข้อมูลของเด็กต้องชัดเจน เช่น ชื่อ โรงเรียน อายุ ฯ
- ต้องพิจารณาว่าทำอะไรที่จะเข้าถึงตัวเด็กได้เร็วที่สุด เพราะมุ่งเน้นความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ วิธีการเข้าถึง อาจใช้วิธีช่วยเหลือก่อน แล้วจึงนำเด็กเข้าสอบข้อเท็จจริง
- ควรให้คำปรึกษาเบื้องต้นสำหรับผู้แจ้ง เพราะบางครั้งผู้แจ้งอาจกลัวการเปิดเผย จึงต้องสร้างความมั่นใจให้ด้วย เช่นในเรื่องของการรักษาความลับ
- การประสานงานต้องรวดเร็ว ไม่จำเป็นว่าผู้รับแจ้ง หรือผู้รับผิดชอบ ต้องช่วยเหลือเองทุกราย อาจมีเครือข่าย Case Conference หรือ บุคลากรในท้องถิ่น ตำรวจ ฯ มีการใช้ทีมด่วนหรือชุดปฏิบัติการที่เข้าถึงตัวเด็กรวดเร็วดำเนินการไปก่อน
- ผู้จัดการ Case (Case Management) ขึ้นอยู่กับความพร้อม และการตกลงกัน บางกรณีอาจเป็นบ้านพักเด็ก ฯ หรืออาจเป็น พมจ. หรือองค์กรภาคเอกชน

สรุปจุดเด่น จังหวัดเชียงใหม่มีการทำระบบคุ้มครองเด็กมานาน ตั้งแต่ปี 2541 มีศูนย์ประสานงานเพื่อพิทักษ์เด็กโดยตรง มีเครือข่ายการทำงานที่ชัดเจนครอบคลุม มีการประชุม Case Conference ต่อเนื่อง มีการทำคู่มือ มีระบบประสานงาน มีทีมสนับสนุน หากทีมแรกไม่ว่างก็จะมีทีมสำรอง (บ้านพัก) เข้าถึงโดยเร็วที่สุด อาศัยเครือข่ายและใช้ทรัพยากรจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ มาเสริมในการดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก มีแผนภูมิ ที่ตีมองเห็นภาพการทำงาน ที่ชัดเจน สามารถเห็นภาพการเข้าถึงได้ในทุกส่วน

สำหรับจังหวัดอื่นๆ ก็มีจุดเด่นในประเด็นของการรับแจ้งเหตุที่เป็นแนวทางที่ดีเป็นรูปธรรม คือ

จังหวัดอุบลราชธานี มีการเข้าถึงการคุ้มครองเด็กโดย มีหน่วยเคลื่อนที่เร็ว มีการตั้งที่ปรึกษากรณีเด็กมีปัญหาโดยเฉพาะ วางระบบการส่งต่อเครือข่ายไว้ สามารถขอความช่วยเหลือจากทีมสหวิชาชีพได้ทันที

จังหวัดขอนแก่น มีทีมปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวดเร็ว มีเครือข่ายมาก ปฏิบัติงานร่วม ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การประชุมต่อเนื่อง มีเครือข่ายพนักงานเจ้าหน้าที่ตามหมวด 3 หมวด 4 จำนวนมาก จากหน่วยงานต่างๆ หลายแห่ง รวม 26 คน และมีสถานที่รองรับเด็กทั้งภาครัฐ และเอกชนในจังหวัดจำนวนมาก ถึง 7 แห่ง

จังหวัดพะเยา มีการทำงานร่วมกับหลายหน่วยงาน พมจ. มีการประชุม case conference กันทางโทรศัพท์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความร่วมมือในการทำงานด้านเด็ก Oscc ระดับอำเภอทุกอำเภอจะเป็นตัวเชื่อม หัวใจหลักในการทำ conference เจ้าหน้าที่จะเป็นคนในพื้นที่ ทำงานด้วยใจ มีการสร้างเครือข่ายในพื้นที่

จังหวัดนครศรีธรรมราช เห็นความสำคัญในประเด็นการแจ้งเหตุ แต่เนื่องจาก พื้นที่กว้างขวางมาก จึงต้องมีเครือข่ายในระดับพื้นที่มาก เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน ช่วยกันสอดส่อง ดูแล เด็กกลุ่มเป้าหมายต่างๆ การที่จะให้เครือข่ายทำงานได้ผล รู้ว่าใครทำอะไร จึงต้องจัดทำคู่มือการแจ้งเหตุ ในคู่มือมีแผนภูมิการทำงานกับปัญหาเด็กกลุ่มเป้าหมายต่างๆ มีการสรุปย่อ พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 มีแนวทางการช่วยเหลือส่งต่อ รวมทั้งมี ทำเนียบเครือข่ายในจังหวัด เครือข่ายการทำงานที่มีบทบาทสำคัญ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 4 แห่ง เป็นหน่วยรับแจ้งเหตุเบื้องต้น และดำเนินการคัดกรองว่าจะส่งต่อไปยังหน่วยใด

3.3.4 การจัดทีม หรือชุดเฉพาะกิจในการตรวจตรา เฝ้าระวังปัญหาปัญหา

จังหวัดหนองคาย นโยบายของจังหวัดให้ความสำคัญ ในการจัดทีมเฉพาะกิจโดย การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกแห่ง เข้าร่วมตรวจตรา สัปดาห์ละ 2 วัน โดยเจ้าหน้าที่จาก พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นหัวหน้าทีมชี้แจงสถานบริการให้เข้าใจ ขอคู ใบอนุญาต ดูตามโต๊ะ คาราโอเกะ มีการเชิญผู้ปกครองทำทัณฑ์บนกรณีพบเห็นเด็กประพฤติตนไม่เหมาะสม มีการจัดระเบียบสังคมเชิงบูรณาการ วางเจ้าภาพเป็นจุดๆ มีคำสั่งชัดเจน ผลที่เกิดจากการดำเนินตรวจตราที่เป็นรูปธรรม คือ เคยมีคำสั่งจังหวัดในการพักใบอนุญาตสถานบริการ ให้ทุกฝ่าย เห็นว่าเป็นมาตรการที่จริงจัง เป็นประเด็นที่โยงไปถึงการที่จังหวัดแต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับอำเภอ เพื่อดูแลเด็กทุกด้านในระดับพื้นที่และมีหลายหน่วยราชการประกอบอยู่ มีการกำหนดควบคุมมาตรฐาน ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต มีการยกย่องให้ดาวสำหรับสถานที่ที่ดี จากกระทรวงวัฒนธรรม

จังหวัดศรีสะเกษ จากสภาพปัญหาหนึ่งของจังหวัดที่มีเด็กดื่มสุรา ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา คณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัด ได้กำหนดมาตรการกวาดล้างแก๊งค์รถมอเตอร์ไซด์ซึ่ง มาตรการตรวจหอพักในเวลากลางคืน ฯ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ดำเนินกิจการร้านค้าต่าง ๆ ทราบดีถึงปัญหาเพื่อหาทางป้องกันแก้ไข **มีคณะอนุกรรมการชุดปฏิบัติการคุ้มครองช่วยเหลือเด็ก เป็นชุดม้าเร็ว ดำเนินการตรวจตรา**

จ.สุราษฎร์ธานี มีทีมสหวิชาชีพที่เข้มแข็งโดยเฉพาะการช่วยเหลือเด็กถูกทารุณกรรม และจังหวัดให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อดำเนินการตามหมวด 7 เรื่องการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา มีการจัดตั้งศูนย์สวัสดิภาพนักเรียนนักศึกษา โดยมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง โรงเรียน และหน่วยงานต่างๆ มีการตั้งคณะกรรมการ 4 ชุด มีการประสานงานและออกตรวจพื้นที่ในแหล่งมั่วสุมเป็นประจำ เช่น ตามสวนสาธารณะ ฯ หากพบเด็กมั่วสุมดื่มแอลกอฮอล์ จะแจ้งทางโรงเรียนดำเนินการตามกฎหมายของโรงเรียน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จะดำเนินการลงบันทึกข้อมูลรายงานไว้

ข้อเสนอแนะในการขยายเครือข่ายการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กในระดับพื้นที่

จากการสัมมนากลุ่มในหัวข้อ “แนวทางขยายเครือข่ายการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กในระดับอำเภอ” ในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อติดตามผลการดำเนินงานพัฒนาระบบคุ้มครองเด็กใน 20 จังหวัดนำร่อง (จำนวน 4 กลุ่ม) เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2550 ณ โรงแรมปรี๊นท์ พาเลซ กรุงเทพมหานคร นั้น ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานจากแต่ละกลุ่มอย่างหลากหลาย และเห็นว่ามีความประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่เป็นอย่างมาก จึงขอนำประเด็นต่าง ๆ ตามที่กลุ่มเสนอแนะ มาสรุปไว้ในบทรนี้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1

❖ แต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับอำเภอ โดยมีนายอำเภอเป็นประธาน และหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอเป็นอูกรรรมการ ปลัดอำเภอที่นายอำเภอมอบหมายเป็นเลขานุการ โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

- ❖ กำหนดรูปแบบ บทบาทหน้าที่แนวทางปฏิบัติงานระดับอำเภอ
- ❖ กำหนดแผนงาน / โครงการในระดับอำเภอ
- ❖ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการตามแผนงาน / โครงการ
- ❖ การรายงานผลการดำเนินงาน
- ❖ การติดตามและประเมินผลการดำเนินการดำเนินงาน
- ❖ ขยายผลการดำเนินการไปสู่องค์กรบริหารส่วนตำบล
- ❖ ประชาสัมพันธ์เงินกองทุนคุ้มครองเด็กให้หน่วยงาน / องค์กร ได้รับทราบ

กลุ่มที่ 2

- ❖ สร้างความตระหนักในปัญหาเด็กและเยาวชน
 - เจาะแกนหลักของอำเภอ (นอก.)
 - สร้างความตระหนักให้แก่ครู
 - ใช้องค์การภาคเอกชนเข้าเคลื่อนไหว / สร้างพลังมวลชน
 - ใช้ case เป็นตัวตั้ง ทำให้เห็น / ใช้สื่อช่องทางต่าง ๆ
 - ประสานคนทำงานแต่ละตำบลทั้ง อบต. ชุมชน พระ ครู ตำรวจ
 - ให้ความรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ
- ❖ สร้างเครือข่ายแสวงหาคนมีใจทำงาน
 - เข้ามาเป็นอาสาสมัคร เช่น ผู้ปกครองเด็ก อพม. อสม. ฯลฯ

- ดึงตัวเด็กเข้ามามีส่วนร่วม เน้นการเฝ้าระวัง สืบค้นข้อมูล โดยสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ
- ใช้เทคนิคในการสืบค้นข้อมูล
- ❖ วางโครงสร้างทีมงานที่ชัดเจน
- ❖ การสร้างทีมสหวิชาชีพ
 - OSCC + สถานศึกษา
 - สอ. + สภอ.
 - อำเภอบ. + อบต. / ชุมชน
 - ทนายความ
- ❖ ทำอำเภอดำเนินแบบของการทำงานทีมสหวิชาชีพเพื่อเป็นตัวอย่าง ทำให้ดูให้เห็นแล้วออกเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ครอบคลุมการ
- ❖ จัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ
- ❖ ต้องมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ ให้แก่ทีมงานอยู่เสมอ มีการสรุปบทเรียนสะท้อนเพื่อการพัฒนาทีมงานสู่มืออาชีพ

กลุ่ม 3

- ❖ มีการขับเคลื่อนงานนโยบายสู่การปฏิบัติผู้บริหารระดับสูงในจังหวัดให้ความสำคัญและสนใจในงานคุ้มครองเด็ก ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก และสนใจในงานคุ้มครองเด็ก
 - ผลักดันการคุ้มครองเด็กเป็น “วาระเร่งด่วนของจังหวัด”
 - มีการเชื่อมโยงนโยบาย แผนงาน กฎระเบียบของแต่ละกระทรวงที่เกี่ยวข้อง (4 กระทรวงหลัก)
- ❖ การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ
 - การให้ความรู้ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็กแก่นุกรรมการระดับอำเภอและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งประชาชนทั่วไป
 - มีคู่มือปฏิบัติงานตาม พ.ร.บ. คุ้มครองเด็กสำหรับเจ้าหน้าที่
 - มีการวิเคราะห์สถานการณ์เด็กระดับอำเภอจัดทำแผน / จัดตั้งศูนย์แจ้งเหตุและเคลื่อนที่เร็ว
 - มีการประชาสัมพันธ์ / เผยแพร่ พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก อย่างต่อเนื่อง
 - มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

กลุ่มที่ 4

- ❖ นำเข้าสู่วาระการประชุมประจำเดือนหัวหน้าส่วนระดับจังหวัด
- ❖ ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบนโยบายให้อำเภอรายงานสถานการณ์ปัญหาด้านเด็กทุกเดือน ในการประชุมหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอ
- ❖ โครงสร้างระดับอำเภอ
 - นายอำเภอ ปรธาน
 - หัวหน้าส่วนราชการ กรรมการ
 - นายก อบต. ทุกแห่ง กรรมการ
 - ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรทุกแห่ง กรรมการ
 - ผู้อำนวยการโรงพยาบาล + OSCC กรรมการ
 - ประธานกลุ่มเครือข่าย กรรมการ
 - ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอ กรรมการ
 - ผู้แทนสภาเด็กและเยาวชน กรรมการ
 - ผู้แทน อพม. กรรมการ
 - ผู้แทนสมาคมผู้ปกครอง กรรมการ
 - รองผอ.เขตพื้นที่ฯ รับผิดชอบอำเภอ กรรมการ
 - องค์กรเอกชน กรรมการ
- ❖ ประเด็นสาธารณะ (เด็ก) ที่ควรเร่งดำเนินการในพื้นที่
 - การขายบริการทางเพศ
 - ความรุนแรง (การทะเลาะวิวาท)